

Copyright © 2022 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Nisan 2022 • 10(26) • 41-66

ISSN 2791-8157
 Başvuru | 29 Mart 2021
 Kabul | 16 Mart 2022

Günümüz Gençliğini ve Sorunlarını Gençlerin Kaleminden Süzülen Hikâyelerden Anlamak

*Hatice Budak**

*Yasemin Yıldız***

Öz

Gençlik özünde biyolojik bir kavram olmakla birlikte toplumu değiştiren bir dizi temel faktörlerden etkilenir. Bu çalışma, modern kapitalist toplumlarda gençlerin karşılaştığı sorunları ortaya çıkarmayı ve bu sorunların hangi alanlarda yoğunlaştığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, çalışma grubu (i) serbest konulu ve (ii) gençlerin günlük yaşamlarında karşı karşıya kaldıkları sorunları tartıştıkları iki hikâye yazmaları istenen otuz on birinci sınıf lise öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrenciler hikâyelerini oluşturmayı bitirdikten sonra hikâyeler içerik analizine tabi tutulmuştur. Bulgular gençlerin varoluşsal soruları olduğunu, kendi biyopsikososyal sorunlarının farkında olduklarını, bu sorunlarla başa çıkmaya çalıştıklarını ve gençlerin yaşadığı sorunlar ile modern toplumun gerçekleri arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Modernizm, Gençlik, Gençlerin Sorunları, Hikâyeler.

* Doç. Dr., KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, hatice.budak@karatay.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9815-9997

** Türk Dili ve Edebiyatı Uzman Öğretmen, Selçuklu Mahmut Sami Ramazanoğlu Anadolu Lisesi, yaseminildiz@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6708-6484

Abstract

Although youth is, in essence, a biological concept, it is influenced by a number of fundamental society-changing factors. This study aims to uncover the problems faced by young people in modern capitalist societies and to specify in which areas these problems are exacerbated. To this end, the study group consists of thirty eleventh-grade high school students who were asked to write two stories: (i) a free-writing assignment and (ii) an essay discussing the problems young people face in their everyday lives. After the students finished composing their stories, they were subject to content analysis. The findings reveal that young people have existential questions, that they are aware of their own biopsychosocial problems and are working to overcome them, and that there is a relationship between the problems experienced by young people and the realities of modern society.

Keywords: Modernism, Youth, Problems of Young People, Stories.

Giriş

Uzun zamandır gelenekselin karşısında modern ismi verilen dünyamız postmodern, enformasyon, ağ, tüketim, risk toplumu gibi isimler verilerek tanımlanmaya çalışılmaktadır. Her biri dünyanın yeni bir sürece girdiği iddiası ile gelişe de bugün ardışık ve iç içe kullanılan bu kavramların “modernizm” ile kopuşu isimlendirmekten ziyade modernizmin sürekliliğine işaret ettiklerini söylemek mümkündür. Bu minvalde çalışmada sadece gençlerin değil bütün bir insan neslinin kendi özünden kaynaklanmayan ancak tek başına mücadele etmek zorunda kaldıkları soru(n)ların kuramsal temeli olarak modernizm alınmıştır.

Modernizm, sanayileşme, kapitalizm ve bu olguların içinde cereyan ettiği mega kentler insan tarafından oluşturulmuştur. Ancak bütün bu oluşumlar kendi insanını da yaratmıştır. Çoğu kez modern insan olarak tanımlanan çağın insanı, kendi ürettiğinin kendisine sunduğuna biat etmeyi öğrenmiş insandır (Demirer ve Özbudun, 1998). Berman (2006) da demir bir kafes olarak gördüğü modern toplumda kafesin içindeki insanların kafesin parmaklarınca biçimlendirildiğini ve nihayetinde modern insanın yok olup gittiğini ifade etmektedir.

İnsanoğluna vaat ettiklerini makineleşme kapsamında gerçekleştiren modernizm nihayetinde insanoğlunu nükleer tehdidin imlediği bir eskatoloji ile karşı karşıya getirmiş üstüne her alanda esas alınan standardizasyon/tektipleştirme ilkesi gereğince bireysel özgürlüğü yok etmiştir. Bireyler; küreselleşmenin yaygınlaştırdığı materyalist, pragmatist, konformist, egoist değerlerle varoluşsal problemlerini çözmeye çalışmış lakin yaşamın anlamı, amacı ve kim olduğu hakkında derin bir bunalıma sürüklenmiştir.

Modernizmin olumsuz sonuçları bütün bir insanlığı etkilemekle birlikte bu çalışmada özel bir kesit olarak gençler ele alınmıştır. Çünkü alanda yapılan birçok çalışma, toplumsal değişimlerden gelişimsel özellikleri dikkate alındığında sancılı bir süreçten geçen gençlerin daha fazla etkilendiğini göstermektedir.

Gençlik, insan hayatında önemli bir dönemecin periyodik yansıması olarak tarihin her döneminde var olan bir olgudur. Bununla birlikte modern olarak adlandırılan zamanın öncesinde devletlerin gençliği

yasal bir kategori olarak değerlendirmedini, insan ömrünü çocukluk, yetişkinlik, yaşlılık şeklinde ayırmadıkları görülmektedir. Bir sosyal kategori olarak gençlik kavramı, modern döneme geçişle birlikte ilk kez 19. yüzyılda kullanılmıştır (Baş, 2017).

“Gençlik dönemi, bireyin fiziksel, duygusal, değişimler yaşaması ile başlayan, cinsel, psiko-sosyal olgunluğa ulaşması ile bağımsızlığını, sosyal üretkenliğini kazandığı içinde çeşitli ve hızlı süreçlerin yaşandığı kronolojik bir dönemdir” (Özbay ve Öztürk, 1992, s.12).

Gençlik, bireyin biyolojik yönü hesaba katılarak belirlenen bir kavram olmakla birlikte kültürel ve tarihsel açıdan değişen ve gelişen bir dönem olarak değerlendirilmektedir (Baş, 2017). Nitekim gençler ontolojik anlamda var olma süreçlerini çoğunlukla yaşadıkları sosyal sistem içinde var olan sosyal gruplar, toplumsal kurumlar, kültürel, dini, siyasi hareketler aracılığıyla gerçekleştirerek tamamlarlar. Bu nedenle gençlik, toplumu şekillendiren, değiştiren temel faktörlerin etkisi altındadır.

“Gençlik dönemi bir yandan çatışmaların, kaygıların yaşandığı, öfkenin, isyanın, bencilliğin yüksek olduğu bir dönem iken diğer yandan bağımsızlık duygusu, sosyalleşme, kimlik arayışı, dini şuurun uyanması gayretlerinin yoğunlaştığı bir dönemdir” (Gündüz, 2020, s.1096). Gençler bu dönemde meslek seçimlerini de belirlemeye çalışmaktadırlar. Gençlik döneminin bu ikili yapısı gençlerin kendi varoluşunu tamamlama çabalarının doğal bir sonucu olarak kabul edilmelidir.

Burada doğal olmayan şey; modern toplumun demir kafesinde yaşayan gençlerin; “kendi kendisiyle baş başa kaldığında binlerce bilgi karşısında neyi ne için öğrenmesi gerektiğini bilemeyen, yaşam amacını ve araçlarını belirleyemeyen, sevgi, saygı, sorumluluk, insani onur vb. birçok değer öneminin vurgulandığı ancak gündelik hayatın gerçeğinden uzaklaştırıldığını gözlemleyen ve toplumsal, ahlaki, dini değerlerin içi boş kalıplar olduğunu düşünmeye başlayan bir varlık olmaya zorlanmalarıdır” (Kızıltan, 1986, s. 109). Bütün bir insanlıkla birlikte gençlerimiz Sartre’in ifadesiyle “nedensiz, geçmişsiz, anlamsız, desteksiz ve yapayalnız bir varlık” olmaya başlamıştır (Sartre, 1982, s. 11).

Modernizmin hoşnutsuzlukları karşısında bocalayan ama bunlarla başa çıkma çabasında olan gençlerin önemsedikleri konular ve sorunlar hakkında sosyal bilimlerin çeşitli dallarında birçok çalışma yapılmış ve kıymetli sonuçlara ulaşılmıştır. SEKAM (2013) tarafından “Türkiye’de Gençlik” adıyla yürütülen projede katılımcı gençlere yöneltilen “Gençliğin en önemli sorunu nedir?” sorusuna veriler cevaplar incelendiğinde gençliğin en önemli ilk beş sorununun eğitim, ahlaki yozlaşma, meslek edinme, iş bulamama ve aile tarafından anlaşılammak olduğu tespit edilmiştir. Eskin (2000), bu dönemde ortaya çıkan ruh sağlığı sorunları arasında en sık görülenlerin ise depresyon gibi duygulanım ve kaygı gibi anksiyete bozuklukları olduğunu belirtmektedir.

İnsan ömrünün her döneminin kendine özgü gelişimsel görevleri, ihtiyaçları ve çözümlenecek problemleri vardır. Bu minvalde çalışmanın amacı gençlerin hangi alanlarda sorunlarının olduğunu saptayabilmektir. Çalışmanın gençlerin gelişimsel süreçlerini sağlıklı tamamlayabilmeleri için uygun araçları tanımlama ve yaşamlarına dokunabilme çabası ile literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın giriş kısmında modernizmin dünya görüşü ve gençlik döneminin gelişimsel özelliklerine dair literatür bilgileri verilerek çalışma önermesi ve amacı temellendirilmeye çalışılmıştır. Çalışma, örnekleme oluşturan gençlerin yazdıkları hikâyelerden elde edilen bulgular paralelinde gençlerin sorunlarına dair analizlerden oluşan ikinci kısım ile devam etmiş ve sonuç kısmı ile tamamlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Amacı

İnsan ömrü çok keskin olmayan dönemlere ayrılır. Bu dönemlerin her birinin kendine has özellikleri vardır ve her bir dönem kendinden önceki dönemden etkilendiği gibi kendinden sonraki dönemi de etkiler. Bu bilgi doğrultusunda gençlik dönemi kendinden önceki çocukluk döneminden birtakım olumlu ve olumsuz özellikleri miras alacak ve gençlik döneminde edinilen deneyimleri de yetişkinlik dönemine devredecektir. Gelişim dönemleri arasındaki geçirgenlik, çocukluktan yetişkinliğe bir köprü olarak tanımlanan gençlik dönemine yoğunlaşmayı ve gençlerin problemlerini bilmeyi gerektirmektedir. Çalışmanın temel önermesi “modernite ile gelen yıkıcı süreçlerden korunamayan gençlerin yaşları itibarıyla normal olarak seyredecek biyopsikososyal gelişim soru(n)larına yeni soru(n)lar eklenmiş” olmasıdır.

“İnsan içinde yaşadığı çağa, babasına benzediğinden daha çok benzer” (Twenge, 2009, s. 15) ifadesi de gençlerin yaşadıkları asrın sorunlarının kendi dönemseller sorunlarına yansıdığı, yeni sorunlar eklediği ve gençlerin üzerine ağır bir yük bindirdiği görüşümüzü desteklemektedir.

Çalışmanın amacı sosyolojik bir perspektiften modern-kapitalist toplumlarda gençlerin sorunlarının saptanması ve hangi alanlarda yoğunlaştığının belirlenmesidir.

Araştırmanın Modeli

Çalışma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma, belli bir bağlamın ve etkileşimin bir parçası olarak olayları kendi teklisinde ve doğal ortamında anlamlandırma, yorumlama ile ilgili teknikleri kapsayan süreçler bütünüdür (Merriam, 2015).

Çalışma Grubu

Çalışma örneklemini belirlemek için amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem kullanılmıştır. Çalışma grubunda yer alacak öğrencilerin ortaöğretimin 11. sınıfında olmaları ve “Türk Dili ve Edebiyatı” dersini almaları ölçüt olarak belirlenmiştir.

Çalışma bu ölçütleri taşıyan 24’ü kız ve 6’sı erkek olmak üzere toplam 30 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların çalışma kapsamında yazdıkları hikâyeler ise şöyledir.

Tablo 1. Hikâye-1 ve Hikâye-2 Listesi

Katılımcı No	Hikâye-1 Adı	Hikâye-2 Adı
K1	Bir Sabah Vakti	Birkaç Dakika
K2	Üsküdar	An’ın Kıymeti
K3	Siyah ve Beyaz	Ayna
K4	Alın Yazısı Mı Yoksa Kötüyü Çağırarak Mı?	Babanın Parasıyla, Dayının Namıyla
K5	64 Karenin Başında	Memnun Değil Döngüsü
K6	Nüfus Kağıdı	Gerçek Başarı

K7	Aylak	Alarm Çaldı
K8	Şoför	Anlaşamıyoruz
K9	Anahtar	Uçuş Modu
K10	Öze Dönüş	Mücadele
K11	Eflatunlar	Sıradan Bir Hafta Sonu
K12	Vapur	İlk Gün
K13	Bir Tas Çorba	Hüsn-ü Zan
K14	Bu Bir Sene	Eve Dönüş Yolu
K15	Yağmur Ve Anılar	Sessiz Çılgılık
K16	Fakir Umutlar	Vicdan Muhasebesi
K17	El Âlem	Ne Olacaksın
K18	Taşınma	Az Kaldı
K19	Defter	Yalnız Birliktelik
K20	Çaresizlik	Korkuyorum
K21	Özgürlüğe Doğru	Günümüz Genci
K22	Ihlamur	Konferans
K23	Son Gün Gibi	Huzur
K24	Bir Rüya	Korkularım Ve Yalnız Ben
K25	Küçük Kız	Zor Dönem
K26	İyi Ki...	Dostluk
K27	Çünkü Hayat Yaşamaya Değer	Gelecek
K28	Babasının Kızı	Zamanda Yolculuk
K29	Sonbahar Mucizesi	Beklenmedik Sürprizler
K30	Korku	Z Kuşağı

Veri Toplama Aracı

Nitel araştırmanın tasarlanması ve yürütülmesi sürecinde araştırmacılara yeni yöntem ve yaklaşımlar geliştirmesi noktasında esneklik sunulmaktadır (Baltacı, 2019). Bu bağlamda veri toplama aracı olarak örneklem grubundan yazmaları istenen “hikâye”ler tercih edilmiştir. Neden hikâye? sorusunu ise Mehmet Kaplan’a referansla yanıtladık. Kaplan’a (2005, s. 9-10) göre;

“Edebi eser, hiç şüphesiz onu vücuda getiren yazarın hayatı ile tarihi ve sosyal çevresiyle de yakından ilgilidir. Her insan gibi sanatçı da belli bir aile içinde doğmuş, bir mahallede büyümüş, belli okullarda okumuş, pek çok insan tanımış, yaşamıştır. Eserini yaratırken bunlardan faydalandığı bir gerçektir.”

Kaplan’ın tespitinden hareketle gençleri, araştırmacı tarafından önceden hazırlanmış anket veya mülakat soruları ile değil hikâyelerine kendilerinden bıraktıkları izleri sürerek anlamak istedik. Bu bağlamda hikâye, gençlerin dış dünyada yaşayıp aldıklarını kendi iç dünyalarında harmanlayıp anlamlandırarak yeniden dış dünyaya aktarabildikleri yaratıcı ve özgün bir araç olarak düşünölmüştür. Modern dünyanın olumsuzlukları içinde yetişen gençleri ve sorunlarını kendi yaratıcılıkları ve özgünlükleri içinde anlamak amacıyla öncelikle “Serbest Konulu” bir hikâye yazmaları istenmiştir. Ardından bilinçlerini şu anki konularına yöneltmek amacıyla “Gençlerin Sorunları” konulu ikinci bir hikâye yazmaları istenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışma 17.12.2020 tarihinde KTO Karatay Üniversitesi Etik Kurulu’ndan ve 23.12.2020 tarihinde Konya Selçuklu Kaymakamlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınan onay sonrasında bir kamu/ devlet lisesinde başlatılmıştır. Her iki hikâyenin öğrenciler tarafından yazılması 24.12.2020/08.01.2021 tarihleri arasında gerçekteşmiştir. Çalışma öncesinde öğrencilere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilerek her bir katılımcıdan çalışmaya gönüllü katıldıklarına dair yazılı onam alınmıştır.

Hikâyelerin tamamlanmasından sonra hikâyelerin çözümlenmesi aşamasında içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde hikâyeler yoluyla elde edilen veriler, verilerin kodlanması; kod, kategori ve temaların bulunması; kod, kategori ve temaların düzenlenmesi ve bulguların tanımlanması ve yorumlanması” aşamaları takip edilerek analiz edilmiştir (Baltacı, 2019).

Çalışmaya katılan öğrencilere katılımcı ifadesini sembolize etmek için K harfi verilerek öğrencilerin isimleri yerine bu kod isim kullanılmıştır. “Serbest Konulu” yazılan hikâyeler için H1, “Gençlerin Sorunları” konulu hikâyeler için ise H2 şeklinde kodlama yapılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Gençlik döneminin gelişimsel görevlerinin ve bu görevlerin karşılanması sürecinde yaşanılan sorunların hiçbirini diğerine göre daha öncelikli veya önemsiz değildir. Bu nedenle Hikâye-1 ve Hikâye-2’ler içerik analizi ile ayrıntılı bir şekilde çözümlenmeye ve temalaştırılmaya özen gösterilmiş, tek bir hikâyede işlenen konu dahi dışarıda bırakılmayarak uygun tema içinde kategorilendirilmiştir. Bununla birlikte çalışmanın sınırlılığı nedeniyle sorunların yoğunlaştığı “varoluşsal sorgulama”, “örgün eğitim ve üniversite sınav sistemi” ve “meslek seçiminde ebeveyn, öğretmen ve sosyal çevre baskısı” temaları daha kapsamlı olarak ele alınmıştır.

Çalışma grubunun yazmış oldukları hikâyelerin analizi sonrasında elde edilen ana temalar ve içerikleri şöyledir:

1. Hikâyelerin Genel Özellikleri

Tablo 2. Ana Kahramanın Cinsiyeti

	Hikâye-1	Hikâye-2
	Frekans	Frekans
Kadın	12	13
Erkek	12	13

Tablo 3. Ana Kahramanın Yaş Kategorisi

	Hikâye-1	Hikâye-2
	Frekans	Frekans
Çocuk	1	0
Genç	17	27
Yetişkin	6	2
Yaşlı	2	1

Tablo 4. Ana Kahramanın Mesleği/Uğraşı

	Hikâye-1	Hikâye-2
	Frekans	Frekans
İşçi	2	0
Emekli	1	0
Doktor	3	1
Müzisyen	1	0
Öğrenci	7	25
Çiftçi	1	2
Pastacı	1	0
Kuyumcu	0	1

2. Hikâyelerdeki Sosyal ve Temalar

2.1. Varoluşsal Sorgulama Teması

Tablo 5. Varoluşsal Sorgulama Teması ile İlgili Bulgular

	Hikâye-1	Hikâye-2
	Frekans	Frekans
Ben Kimim?	14	16
Yaşamın Anlamı ve Amacı	22	22
Yabancılaşma	7	11
Bireycilik	1	3
Aidiyet/Bağlılık	11	8
Yaşamda Var Olma Mücadelesi	10	3
İntihar	3	0
Olumlu Dünya Algısı	7	1
Olumsuz Dünya Algısı	4	11
Emekli	1	0

“İnsani varoluş toplumsaldır” (Malntyre, 2001, s. 36). Dolayısıyla insan kendi özünü sosyal bağlamın içinde kendisi oluşturmak zorundadır ve bunu ancak seçimleriyle yapar (Foulquie, 1998). İnsani varoluş, sürekli yinelenen bir sürece işaret ettiğinden insanın ömrü boyunca kendini sorgulaması oldukça tabiidir.

Bireylerin varoluşsal sorgulamalarında yer alan önemli başlıklardan biri yaşam amaçlarıdır. Bireylerin ömürleri boyunca neler yapacaklarına dair amaçları, onların yaşam amaçlarının içeriğini oluşturur (Eryılmaz, 2012).

Fıtrî bir özellik olan yaşamın anlamı ve amacını bulma ihtiyacı maddenin dışında karşılanamadığında insanların birtakım varoluşsal, sosyal ve psikolojik problemler yaşaması kaçınılmazdır. Yaşanılan bu problemlerin en önemlisi yabancılaşmadır.

Yabancılaşma kavramı sosyoloji literatüründe “kişinin içinde yaşadığı topluma, kültürel değerlere ve rol dağılımına karşı ilgisinin kaybolması, değer ve normları anlamsız görmesidir” şeklinde tanımlanmaktadır (Demir ve Acar, 1997, s. 234).

Seeman’a (1959) göre yabancılaşma, bireyin kendini algılaması, davranışlarına anlam vermesi, yaşadığı toplumu etkileme düzeyi açısından güçsüzlük duygusu, anlamsızlık duygusu, normsuzluk, yalıtılmış duygusu ve kendine yabancılaşma şeklinde tezahür eden çok boyutlu bir süreçtir.

Örnekleme yer alan “Aylak” başlıklı hikâyenin kahramanında yabancılaşmanın sonucu olarak insanlardan kaçış ve yalnız kalma eğilimi başlar. Hikâye şöyle başlar: “*Evden çıktım. Dolmuş bekliyorum. Hangi dolmuşu mu? Bilmem, nereye gideceğimi düşünmedim.*” Sonra ilk gelen dolmuşta biner, iç sesi

konuşmaya başlar. “İçim daraldı kalabalıktan. “Müsait bir yerde...” der. Dolmuştan indiğinde yolda babasının arkadaşına rastlar ama “Allaah çattık! Yahu nereden buldun beni be adam?” diyerek bir an önce ondan kurtulmaya çalışır. Bir müddet yürüdüktan sonra babasının dükkânına gitmeye karar verir. Babasının işyerine geldiğinde hissettiklerini “Dükkada kalabalık. Çok durmak istemedim. Çıktım.” (K7/H1) sözleri ile aktarır.

“Mücadele” başlıklı hikâyede erkek öğrenci, yaşam amacını “Sahi ben ne için okuyorum” sorusunun içinde yanıtlamaya çalışmaktadır. Çünkü *her gün okuldan eve dönerken bu ülkenin her köşesinin ekmeği için telaşlanan insanlarla dolu olduğunu* görmektedir. İçindeki gelecek ve geçim kaygısını “Kendine gel Tank, yarış atı olursan tüm mühendisleri ezip geçersin. Rahatça yaşarsın.” sözleri ile dizginlemeye çalışır. Kendi varlığını yarış atı olarak tanımlamanın huzursuzluğu “İç sesim bile sistemin adamı olmuş artık.” (K10/H2) öz eleştirisine imkân tanır.

Gençlerin yaşam amaçlarını belirleyebilmeleri onların potansiyel enerjilerini arttırıp daha verimli kullanmalarına, yaşamda var olma çabalarını anlamlı kılmalarına katkı sağlayacaktır. Yaşam amacını belirleyememek gençlerin ömürleri boyunca kim olacakları ve neler yapacakları konusunda belirsiz kalmalarına, kendilerini önemsiz hissetmelerine ve yaşam enerjilerinin tükenmesine neden olabilecektir.

Varoluşsal sorgulama temasında tespit edilen önemli kavramlardan biride kimliktir. “Kimlik, “Ben kimim?” sorusu ile ilgilidir. Kimlik duygusu genellikle toplumsallaşma sürecinde edinilmekte ve toplumun kültürel kodları ile biçimlenmektedir. Bu açıdan değerlendirdiğimizde kimliğin doğuştan bir öze tekabül etmediğini inşa edilen bir süreç olduğunu söylemek mümkündür” (Budak, 2019, s. 441).

“64 Karenin Başında” adlı hikâyede “Ben kimim?” sorusunu hikâyenin kahramanı Sadık, satrançla kurduğu bağ ile cevaplar. “Acaba kendisi bir satranç taşı olmak istese hangisi olurdu? Önce piyonlar olmak istedi en önden giderler diye ama sonra düşündü ki ilk de onlar yeniliyordu. Sonra atlar olmak istedi çünkü onlar farklıydı herkesten “L” şeklinde giderlerdi.”(K5/H1).

“Korkuyorum” başlıklı hikâye “Kimim ben? Neden yaşıyorum bu dünyada? Amacım ne? Gün boyunca kendime bu soruları sormaktan yoruldum. Artık her şeyden yoruldum. Dışardan bakınca çok mutlu ve enerjik görünüyor olabilirim, ama inanın öyle değilim. Çok sıkıldım her şeyden, hayatım o kadar monoton ki. Sabah kalkıyorum, derslerime katılıyorum, yemek yiyorum, test çözüyorum, akşama kadar masa başından neredeyse hiç kalkmıyorum. Ama neden? Bir amacım var mı?” soruları ile başlamaktadır. Aslında hikâyenin kahramanı akademik hedefini biyoloji okumak olarak belirlemiştir. Ancak ailesi dâhil kiminle idealini paylaşsa “Başka bir şeyler düşün İŞE YARAR BİR ŞEYLER MESELA” sözlerini işitmektedir.

Bu sözler öğrenciyi idealinden vazgeçirmez ancak, duygu durumunu bozduğu, “Kızıyorum çok kızıyorum... Bu sistemin acımasızlığına kızıyorum. Öğrencileri yarış atına çevirmelerine kızıyorum. Salın artık bizi, psikolojimizi... Ben bu sistemle yaşamak istemiyorum, istemiyorum ama beni duyan duysa da umursayan kimse yok. Ben konuşmaktan bıktım artık anlaşılmak istiyorum. Umarım geç olmadan bizi, Türk gençliğini anlayacak birileri çıkar.” (K20/H2) cümlelerinden anlaşılmaktadır.

Ergenler, kimlik yapılarını olumlu biçimde yapılandıramadıklarında kimlik kargaşası veya ters kimlik durumuyla karşılaşabilirler. Kimlik kargaşası, gençlerin çeşitli rolleri ve sosyal olarak aktarılan bilgileri organize edememesi sonucunda ortaya çıkar. Ters kimlik ise ergenlerin hiçbir şey olamamaktansa

toplumun ondan beklediği rollere karşı gelerek aşırı uçtaki rolleri ve davranışları benimsemesidir (Morsünbül, 2011). Kimlik gelişimi açısından her iki durumda gençler için sorunlu bir alana işaret etmektedir.

Hikâye-1’de ben kimim sorusunun yanıtlarını özellikle olumlu dünya algısı, olumlu düşünme ve ideal/hedef temaları ekseninde yanıtlamayı başaran, yanıtlarının netliği ve anlamlılığı nispetinde yaşamda var olma mücadelesini kazanan karakterler olmakla birlikte “kimlik bunalımı” içine düşen karakterlere de rastlanmaktadır.

“Vicdan Muhasebesi” başlıklı hikâyede *köylülerin hayırla yad etmediği, hemen hemen her gün bir meyhanede sabahlayan Yusuf’un yaşadığı kimlik bunalımı ve oluşturduğu ters kimliğin ardında her istediği yapıldığı için sınırlar, toplumsal norm ve değerler noktasında sağlıklı sosyalleşmemesinin etkileri işlenmektedir (K16/H2).*

Kimlik ile yakından ilintili kavramlardan biri de aidiyettir. Gençlerin varoluşsal sorgulamalarında kendilerini tamamlayabilmeleri için aidiyet ihtiyaçlarının karşılanması da gerekmektedir. Aidiyet duygusu; bir gruba ait olma, ortak bir amaç için uğraşma, sevilme, saygı görme, fark edilme, önemsenme, sosyal çevresinde olup bitenlere karşı duyarlılık kazanma vb. olumlu süreçleri harekete geçirerek bireyin ruh sağlığına katkı sağlamaktadır.

Aidiyet duygusunun oluşmaması veya yitirilmesi ise dışlanma, soyutlanma, amaçsızlık, yabancılaşma gibi ruhsal ve sosyal sorunlara sebep olabilmektedir (Duru, 2007).

“Siyah ve Beyaz” başlıklı hikâyenin kahramanı müziği bırakmamak için çabalar ancak sonunda yaşadığı yabancılaşma ve aidiyetsizlik ile müziği bırakırken dünyaya dair olumsuz algısını, “*Notalar unutuldu. Bayağlaşmış toplum, silinip giden saf sevgi ve merhametten, iyilikten sıyrılan dünya gerçeği ağına birini daha düşürdü*” (K3/H1) şeklinde ifade eder.

Modern toplumun paradoksları içinde sorunlarına cevap arayan gençlerin çıkmazlarından biri de “intihar”dır. Günümüzde biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörlerin bileşimi olarak değerlendirilen intihar olgusu, “insanın benliğine yönelttiği şiddetli bir saldırganlık ve yaşam içgüdüsüne karşı ölüm içgüdüsünün etkinlik kazanması ile insanın yaşamına istemli olarak son vermesi” (Bulut vd., 2012, s. 129) şeklinde tanımlanmaktadır.

“Vapur” başlıklı hikâyede aidiyetsizlik hisseden kahraman elinde “*içi boş olduğundan varlığını hissettirmedeği gibi yokluğunu da hissettirmeyen bavulu*” elinde bir şehri terk etmiş yeni bir şehre gelmiştir. Bir otele gider deniz manzaralı bir oda tutar. “*Koridorun ucundaki odaya girdik. Bir komodin koymuşlar, iki çekmeceli. Koyacak bir şeyim yok*” derken kendisine ait olmayı ve ait olmadığını anlatmak ister. Sonra “*mehtaba daldı gözlerim. Dalgaların sesi kulağında çınladı. Saat ilerledi. Bileğimin acısını hissetmedim*” son sözleri olur ve yabancılaştığı, tutunamadığı-tutulamadığı dünyadan göçüp gider (K12/H1).

“Özgürlüğe Doğru” başlıklı hikâye bir Nazi toplama kampında ırkçılık temelli bir savaşın yarattığı umutsuzluğu, yaşamın anlamsızlığını ve zulüm karşısında zulme uğrayanın dahi duyarsızlaştığını gören, olumsuz bir dünya algısına sahip kahramanın çözüm yolu olarak intihar edişi, “*İnsanlığın geldiği nokta hayret içinde bırakıyor beni. Elimdeki işi bırakıyorum. Elektrikli tellere bakıyorum. Asla yapmayacağım dediğim şey her zamankinden mantıklı geliyor. Anlıyorum, ben de umudumu tamamen kaybetmişim. Koşuyorum ben de, özgürlüğe doğru. Koşarken düşünüyorum, buradaki diğer esirler toplanacaklar başıma. Hayır, ağlamak*

veya yas tutmak için değil. Ayakkabım, kıyafetim gibi işe yarar malzemeleri almak için...” (K21/H1) sözleri ile aktarılır.

Hikâye-1’de yabancılaşma olgusu, modernizmin maddeci, katı düzeni içinde sosyalleşememiş, şu an ile aidiyet bağı kuramamış, geçmişin hatıralarına bağlanarak yaşama tutunmaya çalışan karakterlerle işlenmiştir. Bu hikâyelerin kişilerinde olumsuz bir dünya algısı, yaşamsal faaliyetlere karşı yorgunluk- bıkkınlık hali, derin bir mutsuzluk ve umutsuzluk hissi hakimdir. Bu hikâyelerin çok azında karşılaştığımız intihar olgusu yaşadıkları sıkıntılara, ruhundaki küntleşmeye, çevresindeki belirsizliklere son vermek isteyen hikâye kişilerinin yaşamın reddedilmesi anlamında bir nevi dünyadan intikam alma biçimidir. “Vapur” başlıklı hikâyede “bileklerimin acısını hissetmedim” diyen karakter sadece bedensel acıyı değil ruhsal ve sosyal sıkıntılarının acısını da duyumsamadığını, gerçeklerin verdiği acılara karşı ölümü bir başkaldırı olarak gördüğünü anlatmaya çalışmaktadır.

Sartre, insanın macerasının hiçbir zaman tam olmadığını, insan eylemlerinde başarısız olsa dahi var olmak için yeniden eyleme geçeceğini düşünmektedir (Verneaux, 1994). Sartre’in bu düşüncesi paralelinde örneklemimizi oluşturan hikâyeler değerlendirildiğinde anlamsızlık, kimlik bunalımı, boşluk ve arayış temalarının işlendiği hikâyelerin bazılarının içeriğinde olumsuz dünya algısının olumlu dünya algısı ile, olumsuz duyguların ise olumlu duygular ile yer değiştirmesine rastlanılır. Bu hikâyelerden hareketle gençlerin varoluş süreçlerinin devam ettiğini söyleyebiliriz. Ayrıca bütün bir olay örgüsünde salt olarak varoluşsal sancıyı minimum şiddetle atlatan, olumlu bir dünya algısına sahip, gelecekte umutlu hikâye kişilerine de rastlanmaktadır.

“Çünkü Hayat Yaşamaya Değer” başlıklı hikâyede yaşamda karşılaşılan bireysel sorunlara ve sosyal zorluklara rağmen iyimser düşünmeyi, dünyaya olumlu bakmayı başarabilen bir genç kızla karşılaşmaktadır. Genç kızın pozitifliği, “Gerçekten her gün güneş bizim için yeni bir gün, yeni tecrübeler, yeni insanlar tanımak ve kendimizi fark edip geliştirmek için birilerinin kalbine dokunabilmek, faydalı olabilmek için doğuyordu diye düşündü.” (K27/H1) cümlelerinden anlaşılmaktadır.

“Anahtar” başlıklı hikâyenin kahramanı olan üniversite öğrencisi de, zihninde ben kimim, neye, nereye aitim, yaşamın anlamı nedir? soruları ile camiye gider. Camide karşılaşmış tanıdığı (ermiş gibi takdim edilen) Said amca ile bir cevap bulacağı ümidiyle konuşmaya karar verir.

-Anahtar, anahtar demiştiniz. Sizin de açmadığınız kapı, çözemediğiniz düğüm var mı?

-Anahtar da kapı da sende evlat; bir tek, marifet kullanmayı bilende.

-Peki ne gerekli içimdeki gizli anahtarı bulmak için?

-Üçü beşi bırakıp BİR’e doğru yol almak yavrum. Evde çamaşırlarının arasında unuttuğun anahtar gibi, yalnızca azaltırsan bulabilirsin kalbindekileri.” (K9/H1).

Anahtar başlıklı hikâyede varoluşsal sorgulamasını sağlıklı bir şekilde çözümleyen genç, kendi varlığının diğer insanlarla, varlıklarla tamamlandığını idrak etmiştir.

2.2. Gündelik Hayat Deneyimleri Teması

Tablo 6. Gündelik Hayat Deneyimleri Teması İle İlgili Bulgular

	Hikâye-1	Hikâye-2
	Frekans	Frekans
Stres Faktörleri	2	2
Sosyal İlişkiler ve Sorunları	7	3
Kent Yaşamı ve Sorunları	4	1
Sosyal Çevre Baskısı (El âlem ne der?)	3	3
Covid-19 Pandemisi	2	4
Geçim Derdi	4	1
Beslenmenin Ruhsal Duruma Etkisi	0	1

“Gündelik Hayat Deneyimleri” temasının işlendiği hikâyelerin içeriğinde gençler, gündelik yaşam gözlemlerinden ve tecrübelerinden aktarımlarda bulunmuşlardır. Bu aktarımlarda modernleşmenin olumsuz getirileri kentin insani özellikleri yok eden tekdüzeliği, kalabalık kitlelerin içinde gökyüzünü kapatan betonların arasında yaşanan uzaklaşma, duyarsızlaşma, insanlara güzellikleri unutturan geçim derdi, sosyal çevre baskısı, sosyal ilişkilerdeki bozulma olarak işlenmiştir. Hikâye-2 de bu tema daha az işlenmekte ve gençlerin sosyal etkileşim sorunları, üniversite sınavına hazırlandıkları için zamanlarının önemli bir kısmını ders çalışmaya ayırmaları ile işlenmektedir.

“Babasının Kızı” başlıklı hikâyede görme engelli bir genç kızın büyükşehirde yaşamasını güçleştiren şartlar ve umutla bireysel direnişi modern kentin sorunlarına dair gözlemleri ile birlikte aktarılır. *“Yanımdan hızla uzaklaşan ayak sesleri ile her insanın bir acelesi olduğunu hissedebiliyorum. Kadın-erkek, zengin-fakir, büyük-küçük herkesin bir acelesi var hatta korna sesleriyle caddeleri ineten arabaların, öylece duran beton yağınlarının, yolların bile acelesi var... Ahh ne çok farklı insan varmış bu hayatta sadece insan mı, ne çok araba ne çok yol ne çok dert varmış.”* (K28/H1).

“Bir Tas Çorba” hikâyesinde ise geçim derdinde iki yaşlı seyyar satıcı konu alınır. Duyarsızlaşmanın büyük kentin kalabalık sokaklarında sosyal kayıtsızlığa nasıl dönüştüğü, iki yaşlı satıcının yanından geçen ama onları görmeyen gözlerle anlatılır. *“Banka müdürü dışarıyı izliyor. Yol kenarındaki ihtiyar satıcıyı gördü ama görmedi. Akli hala davada, kaybederse fena olacak.”* (K13/H1).

Kentlerin insan üzerinde meydana getirdiği önemli ruhsal problemlerden biri süreklilik gösteren sinir yorgunluğudur. Simmel de kentte yaşayan insanların sürekli gergin bir psikoloji içinde olmalarını hızlı ve dur durak bilmeyen içsel ve dışsal uyarıların değişimi sonucunda sinirsel uyarımın şiddetlenmesi ile ilişkilendirmektedir (Kaya, 2012).

“Şoför” başlıklı hikâye şehir içi bir otobüs içinde geçmektedir. Kent yaşamındaki stres faktörlerinin sosyal ilişkilerde yarattığı sorunlar; *“Bazıları kartını basmadan geçti. Şoför bahane sürenleri duyduğukça yüzündeki damarlar daha da belli oluyordu. En son birine patlayacaktı, hayırlısı bakalım. 60 yaşında bir amca da öğrenci kartı bastı. Artık canavar modu aktif olmuştu. Şoför, kabininden çıktı. Çıktığı gibi amcanın tepesine çullandı.”* gözlemleriyle aktarılır.

2.3. Duygu Durum Teması

İnsanların olumlu ve olumsuz duyguları birbirleriyle bağlantılı olduğu için “Duygu Durum” ana teması içinde birlikte analiz edilmiştir.

Tablo 7. Olumsuz Duygular İle İlgili Bulgular

	Hikâye-1	Hikâye-2
	Frekans	Frekans
Mutsuzluk	2	6
Hayal Kırıklığı	3	4
Yalnızlık	10	10
Yorgunluk/Bıkkınlık	8	12
Küntleşme	4	0
Duyarsızlaşma	4	4
Umutsuzluk	8	5
Keder	3	1
Olumsuz (kötüyü) düşünme	6	2
Rekabet/Hırs	3	2
Gelecek Kaygısı	3	12
Anlaşılmamak	1	18

Tablo 8. Olumlu Duygular İle İlgili Bulgular

	Hikâye-1	Hikâye-2
	Frekans	Frekans
Mutluluk	5	1
Umut	14	6
Heyecan	4	2
Sükûnet	6	2
Olumlu (iyiyi) düşünme	4	3
Empati	3	6
İdeal/Hedef	10	2
Şükür	6	5
Dini inanç	5	7

“D. Watson’a göre duygular olumlu ve olumsuz olmak üzere iki bağımsız boyuttan oluşmaktadır. Olumsuz duygular, korku, üzüntü, suçluluk, kızgınlık gibi olumsuz duygusal durumlardaki kişisel deneyimleri içerirken; olumlu duygular mutluluk, ilgi, güven, farkındalık gibi olumlu duygusal durumlardaki kişisel deneyimleri içermektedir” (Telef, 2014, s. 592).

“Duygu Durum” ana teması içinde yer alan olumlu ve olumsuz duyguların birbirleri ile karşılıklı bir etkileşim içinde olduğu dolayısıyla aralarında anlamlı ilişkiler bulunduğu literatürdeki birçok çalışmada tespit edilmiştir. Çalışmanın sınırlılığı, her bir duyguyu ayrıntılı olarak vermemizi zorlaştırmıştır. Bu nedenle “varoluşsal sorgulama” teması ile ilişkili olan yalnızlık, duyarsızlık, gelecek kaygısı, umut, ideal/hedef, dini inanç, şükür gibi duygular ele alınmıştır.

“Varoluşsal sorgulama” temasında ayrıntılı olarak vermeye çalıştığımız yabancılaşma olgusunun hikâye karakterlerinin duyguları üzerindeki etkileri şöyledir: Yabancılaşma ve mevcut aidiyetlerin kaybolmasından doğan hiçlik sonucunda gençler bunlardan kaçınmaya başlar ve kendilerini duyarsızlık, küntleşme, yalnızlık deryasında bulur. Modern dünyanın sunduğu amaçlara ulaşabilmek için gerekli araçlara herkesle eşit düzeyde sahip olamamanın yarattığı hayal kırıklığı, gelecek kaygısının rekabetle kesişimde yaşanan yorgunluk/bıkkınlık, risklerle dolu bir dünya gerçeği karşısında bir türlü önlenemeyen olumsuz düşünceler, umutsuzluk, anlaşılammaktan kaynaklı mutsuzluk, duyarsızlık hikâyelerde karşılaştığımız temel olumsuz duygulardır. Hikâye-2’de gençlerin temel sorunu olarak öne çıkan “örgün eğitim ve üniversite sınav sistemi ile meslek seçimindeki çevre baskısı” gençlerin olumsuz duygularını tetikleyen veya mevcut duyguları şiddetlendiren bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hikâye-1 ve Hikâye-2’lerde en çok işlenen olumsuz duygulardan biri olan yalnızlık hissi, herhangi bir varlığa karşı aidiyet ve bağlılık geliştirilemediğinde, sosyal destek ihtiyacı karşılanamadığında, içinde yaşadığı topluma karşı yabancılaşma yaşanıldığında, idealleri ile toplumsal ilişkiler arasında tutarsızlık algılandığında ortaya çıkmaktadır. Hikâye-2’de bu olumsuz duygu nedenleri geri planda işlenirken eğitim sistemi, üniversite sınavı, başarı baskısı ve meslek seçimindeki otoriter tutumların gençlerin yalnızlığındaki rolü ön plana çıkarılmıştır.

“Bu Bir Sene” adlı hikâye şehirlerarası bir otobüste geçer. Hikâye kişisi “*Bütün insanlar yavaş yavaş uyumaya başlamış. Sanki hepsi bıkmış yaşamlarından*” (K14/H1) tasviriyle modern insanın yorgunluk/bıkkınlık duygusunu aktarmaya çalışmıştır.

“Korku” adlı hikâye, tamamen olumsuz duygulara, kent yaşamındaki yabancılaşmaya ve karakterin kendisini, “*sanki o yokmuş gibi sanki her sabah yenilenen ve gün sonunda tükenen bir hikâye gibi.*” (K30/H1) tanımladığı karamsar bir hikâyedir.

Gençlerin en temel sorunlarından biri olan anlaşılmamak duygusu, “Memnun Değil Döngüsü” adlı hikâyede kahramanın okuldan eve dönmek için bindiği şehir içi otobüsündeki gözlemlerinde nesiller arası kıyaslama ile birlikte verilir. “*(Otobüste) Yaşadığım bu olaylar ve gençlerin üzerindeki haksız genellemeler ve kötü ön yargılar beni oldukça rahatsız etmişti. Ama bu düzen galiba hep böyleydi: İnsanlar gençken kimse onlardan memnun değil, onlar yaşlanınca da onlar kimseden memnun değil.*” (K5/H2).

Hikâyelerde öne çıkan olumsuz duygulardan biri de gelecek kaygısıdır. Günümüzde özellikle istihdam ile ilgili belirsizlikler gençlerde “gelecek kaygısı” nı artırmaktadır. Gelecek kaygısı, gençlerin yaşama

bağlanma ve doyum düzeyleri ayrıca psiko-sosyal sağlamlık becerileri üzerinde etkili bir risk faktörüdür (Dursun ve Özkan, 2019).

“Yalnız Birliktelik” başlıklı hikâyede pandemi sürecinde birliktelik ve yalnızlık duyguları kritik edilmektedir. Genç kızın kritik sürecini tetikleyen televizyondaki “*Bu süreci birlikte atlattık, artık normale döneceğiz.*” açıklaması olmuştur. “*Birlikte atlattık. Kiminle neyi atlattı, düşündü. Kimdi ki o kim, sadece kendi vardı, bir tek kendi.*” Televizyondaki haber “*Geleceğimiz gençlere emanet*” cümleleri ile devam ederken genç kız ise geleceğin emanet edildiği gençliği “*Gelecek kaygısıyla dolu, gençliğini yaşayamayan*”lar olarak tasvir eder. (K19/H2).

“Gelecek” başlıklı hikâye, “*Derin nefes al. Bir, iki, üç.. Nefes al, sakinleş, gülümse her şey yoluna girecek. Tekrarla... başaracağım*” cümleleri ile başlamaktadır. *Gelecek kaygısıyla yaşamaktan yorulan İnci, rakiplerinin çok çalıştığını düşünerek dersin başına oturur ve ağlamaya başlar.*” (K27/H2). İnci'nin hikâyesi gençlerin gelecek ve başarı kaygısına bağlı olarak biyolojik ve psikolojik sorunlar yaşadığını ve bu açmazdan çıkamadıklarını anlatmaktadır.

Her birey gibi gençlerde yaşadıkları bu olumsuz duyguların etkilerinden kendi yeteneklerini ile kurtulmaya çalışmaktadırlar. Bu mücadele çabasının işlendiği hikâyelerde gençlerin umut, ideal/hedef, iyimser düşünme, mutluluk, dini inanç, şükür gibi olumlu duyguları kullandıkları görülmektedir. Alanda yapılan çalışmalar da bu bilgileri desteklemektedir. Örneğin Aydın (2010), üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmanın sonucunda umut ve psikolojik sağlamlık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

“İhlamur” başlıklı hikâyede yabancılaşma ve aidiyetsizlik içinde yaşamdan kopan doktor, sokakta bulduğu bir yavru kedinin sahipsizliği ile özdeşim kurmuş, kediyi kurduğu bağ ve içinde canlanan mutluluk hissi yaşama geri dönmesini sağlamıştır. “*... bu sefer aklında yitip giden hayalleri değil koltuğun üzerinde uyuyan yeni arkadaşı vardı. Senin adın Ihlamur olsun, olur mu? Ihlamurlar tüm çiçeklerden daha geç açarlardı o yüzden çiçek açmadığı düşünülürdü. Asrın da öyleydi. Her şey bitmiş, bir daha yaşayamaz, hissedemez sanmıştı. Ta ki bu minik Ihlamur'la karşılaşana dek.*”(K22/H1).

Hikâye kahramanlarında dini inanç, şükür duygularının yaşamı anlamlı kılan faktörler arasında olduğu görülmektedir. Çünkü din, yaşamın anlamı ve amacına dair öğretileri ile insanı boşluk ve yalnızlık duygusundan kurtarma (Yapıcı, 2009) ve gencin bilişsel donanımının çözmekte zorlandığı âlem ötesi ile ilgili sorulara verdiği cevaplarla gençleri ayrıntılar içinde boğulmaktan koruma (Bahadır, 2002) işlevine sahiptir.

“Son Gün Gibi” başlıklı hikâyenin kahramanı olan genç öğrenci bir kitapta Gazali'nin “*Ömrün bitmiş fakat sen yalvarmış yakarmışsın. Sana bir gün daha verilmiş; işte şimdi öyle bir günde bulunuyorsun. Öyle bir günde ne yapacaksan her gün aynı gayretle o işe sarıl, öyle çalış, öyle ibadet et, öyle yaşa!!!*” sözünü okur. “*... bu söz derin bir tefekküre dalmama vesile olmuştu. Sanki dünya metaının içinde sonsuz kalacaktım gibi unutuyordum asıl gayemi. Ya geçmişin hüznüyle ya da geleceğin endişesiyle uğraşıyordum. Bugün kendim ve başkaları adına ne yaptım?*” düşüncelerini tüm zerrelere kadar hissetmeliyim diyorum. Dünyadaki bu yolculuğumun madden olmasa da manen baki kalmasını umut ediyorum”(K23/H1). Hikâye kişisi ideal/hedef, dini inanç ve umut duyguları ile yaşamda var olma mücadelesinin yolunu bulur ve gayesiz savrulmalardan, kederden, ümitsizlikten arınmaya başlar.

2.4. Genç Ve Ebeveyn Arasındaki İlişkiler Teması

Tablo 9. Genç Ve Ebeveyn Arasındaki İlişkiler Teması İle İlgili Bulgular

	Hikâye-1	Hikâye-2
	Frekans	Frekans
Ebeveynle İletişim Kuramama	0	9
Ebeveynle Etkili İletişim	1	2
Ebeveynin Gence Yönelik Tavrı - İlgisiz	1	2
Ebeveynin Gence Yönelik Tavrı - Otoriter	1	2
Ebeveynin Gence Yönelik Tavrı Demokratik	1	0
Ebeveynin Gence Yönelik Tavrı - İzin Verici	1	2

Gençler kendilerinin bağımsız bir birey olduklarının ispatı çabasında oldukları için bu dönemde ebeveynleri ile aralarına mesafe koyabilirler veya tartışabilirler (Yörükoğlu, 1990). Bu dönemde gençler kendilerini daha iyi anladıklarını düşündükleri için arkadaşlarına yakın ailesinden uzak görünse de aile sevgisi hâlâ çok önemlidir. Bu sebeple gençler için ebeveynleri önemli bir güven alanı olmaya devam etmektedir (Ekşi, 1982).

Gençlerin psiko-sosyal olarak sağlıklı yetişebilmeleri ve sosyal yaşama hazırlanabilmeleri ebeveynleri ile kurdukları olumlu etkileşime bağlıdır. İletişimdeki anne baba tutumları gençlerin sosyal çevreyle etkili iletişim kurması, üretken olabilmesi, olası krizlerle başa çıkmasında önemli rol oynamaktadır. Alandaki çalışmalarda çocukların gelişimi için en uygun ebeveyn tutumunun demokratik anne baba tutumu olduğu, baskıcı-otoriter, koruyucu, izin verici, tutarsız, ilgisiz anne baba tutumlarının ise çocukların kişilik gelişimlerini olumsuz etkilediği ve bağımsız bir birey olmalarına engel olduğu ifade edilmektedir” (Andiç, 2019).

“64 Karenin Başında” başlıklı hikâyede baskıcı-otoriter ebeveyn tutumunun çocukla olan etkileşim üzerindeki etkileri Sadık’ın gözlemleri ile birlikte işlenir. Sadık, “... Turnuva salonuna girdiğinde ilk defa turnuvaya katılan çocukları, çocukların kendilerinden daha heyecanlı ve hırslı velilerini gördü. Aslında veliler de biliyordu böyle davranmalarının çocukları kötü etkileyeceğini ama kendi çocukluklarında yapamadıkları şeyleri evlatlarının yapması onları bir nebze rahatlatacak zannediyorlardı.” diye karşılaştığı manzarayı sorgularken satranç turnuvasını kaybeden çocuğuna annesinin “Biraz daha dikkatli oynasaydın kaybetmezdin” (K5/H1) sözlerini iştirmeyle derinden sarsılır ve üzülür.

“Huzur” başlıklı hikâyede “aşırı koruyucu ve izin verici” ebeveyn tutumu işlenmiştir. Anne babasının küçüklüğünden beri üstüne titreyen aşırı koruyucu ve her istediğini yapan izin verici tutumu ile yetişen gencin kumar illetine bulaşması, para için ebeveynlerine el kaldırması, evdeki paraları çalması, ebeveynlerin pişmanlıkları ve kendilerini sorgulamaları ele alınmaktadır (K23/H2).

İlgisiz ebeveyn tutumunun işlendiği “Sıradan Bir Hafta Sonu” adlı hikâyenin kişisi, “yoğun iş tempoları nedeniyle anne ve babasından sıcak ve samimi bir ilgi göremeyen, sevgi ve aidiyet ihtiyacının kendisine alınan pahalı hediyeler veya yüksek harçlıklarla kapatılmasına isyan eden, odalarında barınmadığı iki katlı evin bir

köşesine çekilen, mutfağından hoş kokular gelmesini bekleyen, anne babası gibi işlerine gömülüp etrafına berbat bir yaşam sunmaktan korktuğu için üniversite hayali bile olmayan, içindeki yalnızlığı ve boşluğu doldurmak için kulaklığından gelen cızırtılı sese muhtaçlık duyan bir erkek öğrencidir.” (K11/H2). Bu hikâye gençlerin aileden uzaklaşmış gibi görünseler de ailenin mevcudiyetini önemsediklerini, aile ile sağlıklı iletişim kuramayan, ilgisiz ebeveyn tutumu ile karşılaşan gençlerin yaşayabileceği sorunları dile getiren çarpıcı hikâyelerden biridir.

Demokratik ebeveyn tutumuna yer verilen “Bir Rüya” başlıklı hikâyede üniversite eğitimini başka bir şehirde sürdürmek isteyen kız öğrenci bu kararını annesi ile paylaşır. Bu konuya sıcak bakmayan anne, kızından şehir dışında okuma kararını yeniden gözden geçirmesini ister. Bir müddet sonra gelişen ikinci diyalogda annesi demokratik bir tutum içindedir ve aralarında karşılıklı bir etkileşim kurulur. Annenin “...eğer hayallerinin sana ve insanlara iyi geleceğine inanıyorsan asla vazgeçme. Ne karar verirsen ver dileğim senin için en iyisi olması.” cümlesi karşısında genç kızın hisleri şu şekilde aktarılır. “O kadar etkilemişti ki bu konuşma beni bundan sonra kararım hiç değişmedi. O an duyduğum huzuru ve inancı da hiç kaybetmedim.” (K24/H1).

Ebeveynle olan iletişimde gençlerin bir dizi nasihat cümlelerine değil söylediklerini yaşayan ve anlayışlı ebeveynlerin önemi K5 kodlu katılımcının yazdığı “Memnun Değil Döngüsü” başlıklı hikâyede “Gençlik tebliğ değil temsile muhtaç” (K5/H2) cümlesinde oldukça net bir şekilde verilmiştir.

2.5. Örgün Eğitim Ve Üniversite Sınav Sistemi Teması

Tablo 10. Örgün Eğitim Ve Üniversite Sınav Sistemi Teması İle İlgili Bulgular

	Hikâye-1	Hikâye-2
	Frekans	Frekans
Yoğun Ders ve Çalışma Programı	0	15
Zaman Yönetimi	0	6
Sınav Stresi	0	7
Başarı Baskısı	0	13
Tükenmişlik	0	10
Üniversite Sınav Sistemine Eleştiriler	0	1
Online Eğitim Süreci ve Sorunları	0	4

Milli Eğitim Temel Kanunu'nda¹ açıkça belirtildiği üzere eğitim-öğretim faaliyetlerinin amacı gençlerin bireysel özelliklerini geliştirmek, eğitim yoluyla istendik davranış değişikliğini gerçekleştirmek, toplumla bütünleşmelerini sağlamak, kendilerinin ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir mesleğe sahip olmak ve bu yolla toplumsal kalkınma ve sosyal refahı sağlamaktır. Ancak ülkemizin realitesine bakıldığında ülkemizin eğitim sistemi öğrencilerin ilgi, yetenek, sosyo-kültürel, sportif ihtiyaçlarını

¹ Kanun Numarası : 1739 Kabul Tarihi : 14/6/1973 Yayımlandığı R.Gazete Tarihi : 24/6/1973 Sayı : 1457 Ayrıntı için bkz: https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/08144011_KANUN.pdf

karşılaktan ziyade teorik bilgi yükleme ve merkezi sınavlar üzerine kuruludur. Bu sınavlarda elde edilecek başarı oranı; tercih edilecek okul ve bölümü belirlediğinden öğrenciler kendilerini yoğun bir rekabet içinde bulmakta ve eğitime yükledikleri anlam “yarışma” haline gelmektedir. Merkezi sınavların yarışma ve rekabet havası aile ve öğretmenlerin öğrenciden beklentilerini de etkisi altına almakta ve gençler üzerinde ders çalışma ve başarı baskısı uygulamalarına neden olmaktadır.

“Eve Dönüş Yolu” başlıklı hikâyede “ders ve ödev yükü, bu yükün getirdiği bedensel ve zihinsel yorgunluk, gün boyunca ders çalıştığını görmeyen anne ve babanın baskısı, okul çantasını alırken bile ödevlerini yazacağı not defterini koyabileceği küçük bir gözü olmasına dikkat eden bir öğrencinin kendine ayıracak, arkadaşları ile sohbet edecek tek zamanın okuldan eve dönüş yolu olduğu” (K14/H2) anlatılmaktadır.

“Ne Olacaksınız” başlıklı hikâyenin kahramanı Ezgi, matematik dersinde öğretmenin “Ee gençler nasıl gidiyor çalışmalarınız, neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf arkadaşlarından birinin “Hocam ben bu hafta yaklaşık üç bin soru çözdüm” dediğini işittiğinde önce kendisinin performansı ile kıyaslar. Ezgi günde en fazla yetmiş seksen soru çözebiliyordur. Sonra sorgulamaya başlar. “Evet seneye üniversite sınavına girecektik, çalışmalıydık ama aklını yitirmiş gibi test çözmeye gerek var mıydı gerçekten?” Hayatta derslerden daha önemli şeylerin olduğuna inanıyordum ben. Kim ya da kimler bizi birer yarış atına çevirmişti?”(K17/H2).

Bu tema içinde tespit edilen sorunlardan bir diğeri de gençler için normal sınırları aşan ve olumsuz bir duygu olarak karşımıza çıkan sınav kaygısıdır.

Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin kaygı yaşamalarının nedenleri arasında; sınava girecek öğrenci sayısının çok ancak bir programa yerleşebilecek öğrenci sayısının az olması², okul derslerine çalışıp üniversite sınav puanına etki edecek ortaöğretim başarı puanını yükseltme çabası ile üniversite sınavına hazırlık yapma arasında özellikle zaman yönetimi açısından denge kurmada zorlanması, okuldaki dersler ile üniversite sınavındaki soruların yapısı arasında paralellik olmaması ve bu durumdan kaynaklı olarak okul dışı eğitim kurumlarından takviye alması, okul öğretmenleri ile verilen ödevler nedeniyle anlaşmazlık yaşamaması, üniversite sınav sisteminin mütemediyen değişmesi sayılabilir (Kutlu, 2001).

Yapılan araştırmalarda üniversite sınavına hazırlanan gençlerde sınav kaygısının gelişmesinde ve artmasında otoriter ebeveyn tutumunun da etkili olduğu bulunmuştur. Gençlerin yaşadığı sınav kaygısı yorgunluk, uykusuzluk, huzursuzluk, başarısızlık korkusu, çalışmaya isteksizlik, kendine güvende azalma, kendini yetersiz ve değersiz görme gibi başka sıkıntıları doğurmakta ve gençlerin problem çözme becerilerini aşağıya çekmektedir (Bilir, 2019).

“İlk Gün” başlıklı hikâyede özellikle sınav kaygısının işlendiği görülmektedir. Üniversite sınavına hazırlanan, kaybedecek zamanı olmadığı için birkaç haftadır çok az uyuyan, bir zamanlar masmavi olan gözlerinin altındaki morluktan ürken genç kız, uykusunu açmak için hazırladığı kahveyle hayatından daha mı önemli diye sorguladığı çok önemli tabloları okurken iç sesi başarısız olmaktan çok endişeliyim der. Genç kız tükenmiştir ancak ben hâlâ bitmedim yalanına sığındır. Çünkü zihni ona “Ya kazanamazsam? Kazanacağım. Kazanmak zorundayım. Ben en iyi yerlerde okuyacağım, iyi dereceler yapacağım. Başaracağım.” (K12/H2) diye fısıldamaktadır.

2 2020 yılında üniversite sınavına başvuran aday sayısı 2 milyon 436 bin 958 iken bir öğretim programına yerleşen öğrenci sayısı ise 781.165'tir (<https://www.yok.gov.tr/HaberBelgeleri/BasinAciklamasi/2020/yks-yerlestirme-sonuclari-raporu-2020.pdf>).

Gençlerin sınav kaygısını azaltmak için ailenin sınava yönelik bakış açısını değiştirmesi, beklenti düzeylerini gerçekçi sınırlara yakınlaştırması, başarı baskılarını azaltmaları, çocuklarının ilgi ve yeteneklerini dikkate almaları, çocuklarının potansiyellerini akranlarıyla kıyaslamamaları, çocuklarına değerli olduklarını hissettirmeleri gereklidir. Benzer şekilde okulun ve öğretmenlerinde üniversite sınavına hazırlanan gençlerden beklentilerini ve akademik başarı için geliştirdikleri politikaları gözden geçirmeleri gerekmektedir.

Hikâyelerin analizinde karşılaştığımız “başarı baskısı” da bu tema içinde değerlendirilmiştir. Ebeveynlerin başarı baskısı çocuklarının yalnızca akademik dayanıklılıklarını ve başarılarını etkilemez, çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerini de etkileyebilir. Kapkıran (2020), lise öğrencileri ile birlikte yürüttüğü çalışmasında ebeveyn akademik başarı baskısı ile sınav kaygısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ve ebeveyn akademik başarı baskısı ile akademik dayanıklılık arasındaki doğrudan ilişkinin ise olumsuz yönde olduğunu saptamıştır.

“Babasının Parasıyla, Dayısının Namıyla” başlıklı hikâye için toplumsal eşitsizlik ve adaletsizliklere işaret eden ve “gençlerin sorunları noktasında “örgün eğitim ve üniversite sınav sistemi” ana temasının bütün alt içeriklerini bir çırpıda özetleyen prototip bir hikâye denilebilir. Gençleri, üniversite sınavına hazırlanan Mustafa’dan dinleyip anlayalım. *“Üzerinde sınav stresi varken hayatın stresi bitirmişti onu. 18 yaşında saçlarına ak düşmeye başlamıştı bile. Neydi onları bu kadar sıkan? Aile ve toplum baskısı en başta geliyordu. Z kuşağı sürekli ders çalışmalydı, yapacağı her işten önce ve sonra ailesine rapor vermeli, herhangi bir şey için izin alırken uzun süre dil dökmeliydi. Üniversite sınavında tıp, hukuk, mimarlık ve en yüksek puanlı üniversiteyi kazanmalıydı aksi takdirde diğer kazanılan bölümler boşa vakit kaybı olarak görülür adeta çöp muamelesi yapılırdı. İyi üniversite kazanmalıydı ki Türkiye Z Kuşağı Üniversite Borsasında(!) isimlerini en başa yazdırmalıydı. Bunun için yapılan çalışmalar belliydi: 8 saat zorunlu eğitimden sonra okuldan çıkıp dershaneye gidip geceye kadar ders görmek, tatil yapmadan durmaksızın çalışmak. Peki onları ileride ne bekliyordu. Kazandıkları bölümü büyük çabalarla bitirdikten sonra ne olacaktı, iş bulabilecekler miydi, buldukları işten aldıkları maaş okuduklarına degecek miydi, ya da işsiz mi kalacaklardı? Ülkede her şey ateş pahası idi ve herkes lüks yaşamak konusunda uzmandı”.* Hikâye kişisi Mustafa, bütün bunlar içinde varlığını bulma ve ben kimim? sorusunu cevaplama noktasında bir yabancılaşmanın içine düşmüştür. *“Bunları düşünen Mustafa’nın canı iyice sıkıldı, bir of çekti. ... sonra hapisanesinde ders çalışmaya başladı”* (K4/H2). Mustafa kendini özgür bir birey olarak değil bir mahkûm olarak, evini/odasını bir başka deyişle dünyayı hapisane olarak tanımlamaktadır.

Alanda yapılan çeşitli çalışma bulgularına dayanarak gençlerin önemli bir kısmının okul ve üniversite sınavına yükledikleri anlam ailesi ve çevresinin gözünde değer kazanmak, sınav başarıları ile ailelerine minnet borçlarını ödemek, onları gururlandırmak olduğu söylenebilir.

“İlk Gün” başlıklı hikâyede üniversite sınav gününün şafak vaktinde genç kız, *“Az kaldı anne. Çok az kaldı. Söz veriyorum. Başaracağım. Onun için. O da sadece mutlu olacak, yaşayamadığı ne sevinci varsa ben yaşatacağım.”* (K12/H2) düşünceleri ile son bir gayret ders notlarını tekrar etmektedir.

Çalışmada “olumsuz duygular” temasında yer alan rekabet/hırs, modern/kapitalist toplumların bireye başarı adına yaptığı dayatmalardan biridir. Çocuklar özellikle öğretim faaliyetlerinde yarışmanın

birincisi olmaya koşullandırılarak yetiştirilmektedir. Bu yarışma hali öğrencilerde tükenmişlik problemini tetikleemektedir.

Alanda yapılan araştırmalarda öğrenci/okul tükenmişliğinin belirtileri; akademik taleplerden dolayı aşırı yorgunluk, okula ve okul etkinliklerine karşı olumsuz tutum geliştirme, yetersizlik, başarısızlık ve hayal kırıklığı hissi, hayatın anlamsız hale gelmesi, sosyal çevreden uzaklaşma olarak ifade edilmiştir (Atik, 2016).

“Birkaç Dakika” başlıklı hikâyede Covid-19 pandemisi nedeniyle online eğitim sorunları, sürekli evde olmanın sosyallığe olan ihtiyacı artırması, ekran başında olmanın yarattığı fiziksel yorgunluk, tükenmişlik ve ebeveynler-yetişkinler tarafından anlaşılammama hali anlatılmaktadır. Hikâyedeki kız öğrenci sorunlarını “*Tüm düzenim bozuldu. Uyuduğum saati bilmiyorum, kalktuğum saati bilmiyorum. Plan yapamıyorum, günümü yönetemiyorum, günler hep verimsiz geçiyor, başladığım bir işin sonunu hiç getiremiyorum. Bir de bunun üzerine hiç odadan çıkmadan doğru düzgün temiz hava almadan ders çalışmak, beni hayli yoruyor. Ama yabancı birine sorsanız evde keyfimiz gayet yerinde yorulmaya hakkımız yok.*” (K1/H2) cümleleri ile aktarmaktadır.

Hikâyelerin analizleri sonucunda “örgün eğitim ve üniversite sınav sistemi” ana teması altında gençlerin karşılaştıkları sorunlardan biri de zaman yönetimi ve kendilerine vakit ayırmada yaşadıkları güçlükler olarak tespit edilmiştir. Gençlerin zamanlarının büyük bir kısmını ders ve üniversite sınavına hazırlanmaya ayırmaları çeşitli kültürel, sanatsal, sportif faaliyetlerle ilgilenmelerini engellemekte bu sahalardaki arzular sınav sonrasına veya tarihi meçhul geleceğe vakitlere ertelenmektedir. Bu erteleyiş çoğu kez gençleri tatmin etmemekte yaşamın, eğitim ve okulun amacını sorgulatmaya ve cevap olarak da çoğu kez anlamsızlığa ulaştırmaktadır.

Tutar’a (2015) göre gençlerin zaman yönetim sürecini olumsuz etkileyen ve yapması gereken işlere, ders çalışmasına engel olan birtakım “zaman tuzakları” vardır. Bunlar kararsızlık, önceliklerini belirleyememek, ertelemek, bireysel hedeflerin belirsizliği, öz disiplin yokluğu, hayır diyememek, aşırı sosyallik, stres, plansızlık, iletişim araçlarının yanlış kullanımınıdır.

“Alarm Çaldı” başlıklı hikâyede zaman tuzaklarından sosyal medya araçlarının aşırı kullanımı ile zaman yönetiminde sıkıntı yaşayan bir öğrenci işlenmiştir. Pandemi nedeniyle online olarak yapılan derslerin programlanması her hafta değişmektedir. Öğrenci ders programı değişmiş mi diye telefonundan sınıf grubuna girer. Ancak o kadar çok mesaj vardır ki okurken zamanın nasıl geçtiğini anlamaz ve derse geç katılmak durumunda kalır. (K7/H2).

“Az Kaldı” başlıklı hikâyede ders ve ödev noktasında zaman yönetimi sorununa ve planlamaya dikkat çekmektedir. Hikâyede kişisi sorunun ve çözüm yoluna dair farklılığını “*planım son gün olmadan tamamlamak, kontrolleri yapıp göndermekti ödevi. Yapamadım. Tembel miyim acaba, plansız mı ya da gereksiz işlere, faydasız uğraşlara mı daldım? ... Of! Ne yapmalıyım, dakikalar geçtikçe üzerimdeki baskı artıyor, ayaklarım buz gibi ama sırtımdan ter boşanıyor, ellerimde anlamsız bir titreme... Olmuyor, bu şekilde yazamam, önce bir sakın olmalıyım. Elimi yüzümü yıkayayım, sonra bir plan yapıp başlarım inşallah.*” (K18/H2) cümleleri ile aktarmaktadır.

Zaman yönetimi kişinin kendi oto kontrolünü sağlamasıdır. Bu nedenle öncelikle gençlerin zamanı etkin kullanmaya istekli olmaları, yapacağı işleri önem sırasına göre planlaması gerekmektedir.

Gençlerin zaman yönetimi ve zaman tuzakları noktasında bilgilendirilmeye ve rehberliğe ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaç gençlerin ebeveynleri ve okul rehberlik hizmetleri tarafından karşılanmalıdır.

2.6. Meslek Seçiminde Ebeveyn, Öğretmen ve Sosyal Çevre Baskısı Teması

Tablo 11. Meslek Seçiminde Ebeveyn, Öğretmen ve Sosyal Çevre Baskısı Teması İle İlgili Bulgular

	Hikâye-1	Hikâye-2
	Frekans	Frekans
Meslek Seçiminde Ebeveyn- Öğretmen ve Sosyal Çevre Baskısı	0	7

İnsanın mesleği birçok biyolojik ve psikolojik ihtiyacına cevap verirken sosyolojik olarak da kimliğini tamamlayıcı bir unsurdur. Bu nedenle tarihin her döneminde meslek, insanoğlu için merkezi bir öneme sahip olmuştur ancak birçok uzman meslek seçimi sorununun eğitim ve uzmanlaşmanın arttığı ve iktisadi hayatının ileri teknolojik gelişmelere bağlı olduğu sanayileşmiş toplumlarda ortaya çıktığını savunmaktadırlar (Aytekin, 2009).

Gençlik döneminin önemli aşamalarından biri de meslek seçimi ile ilgili karar verme sürecidir. Yapılan çalışmalarda gençlerin meslek seçiminde yaşadıkları zorluk olarak kendi ilgi ve yeteneklerini tam olarak bilmemek ve tercih edeceği meslek alanlarını yeterince tanımamak tespit edilmiştir. Bu eksiklik gençleri toplum içinde bol kazançlı, prestijli ve popüler mesleklere yönlendirmektedir. Turan ve Kayıkçı (2019) da, çalışmalarında hem öğrencilerin hem de velilerin meslek seçiminde en çok önem verdikleri noktanın kazanç olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

“Ne Olacaksın?” başlıklı hikâyede matematik dersinde öğretmenin sınıfa yönelttiği “Size daha önce sormuş muydum, tıp mı mühendislik mi, hangisini istiyorsunuz?” sorusu Ezgi’yi rahatsız eder. Ezgi’yi rahatsız eden şey, neden sadece iki seçenekleri vardı, başarılı her insan doktor veya mühendis mi olmalıydı, başka bir mesleği tercih edemez miydi? Ezgi’ye ailesi de ne olacağını sormamış oku da doktor ol demişlerdi. Şimdi Ezgiye ne olmak istediğin soran bir öğretmeni vardı ama o da Ezgi’nin vereceği cevabı şıklara bile koymuyordu” (K17/H2) cümlelerinde anlatılan gençlerin gerçekte ne olmak istediklerinin sorulmayışı ve karar vermelerine izin verilmeyişidir.

“Gerçek Başarı” başlıklı hikâyeye, meslek seçiminde ebeveyn, öğretmen ve sosyal çevrenin baskısı, çocukların ilgi, yetenek ve hayallerinin dikkate alınmayışı, çocukları ideallerinden vazgeçirmek için yapılan ikna çalışmaları, gençlere meslek seçimlerinde söz hakkı tanımamaları, tercihlerine saygı göstermemeleri, gençlerin hayal kırıklığı ve mutsuzlukları ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Bu ayrıntılı tabloyu hikâyeye kişisi şöyle resmetmektedir.

“Üniversite sınavına sadece birkaç ay kalmıştı, annesi babası ders çalışsın diye resim derslerini bırakmasını da istemişti. Sırf onlar için aylarca çırpındı durdu tüm bu garip hiç de kendisini ilgilendirmeyen derslerini öğrenebilmek için. Kafasını kaldırıp duvardaki çizimlerine baktı, iç geçirdi. O matematikten fizikten anlamazdı ama çok iyi resim yapardı. Ama kime bunu söylese ağzının kenarıyla güler bu da bir şey mi dercesine bakardı. Hele bir de öğretmenleri dersleri iyi olanları öve öve göklere çıkarır, ona ise beceriksiz muamelesi yaparlardı. Hayali çocukluğundan beri ressam olmaktı, çocukken bunu söylediğinde anne babası güler geçirdi ama en son söylediğinde babası hiç hoş karşılamadı. Onu bir çocukluk rüyasından uyandırmak ister gibi saatlerce anlattı.

Ressam olup da nerde iş yapip ne kazanacaksınız? Ayaklarınızın üzerinde duracak, karnınızı doyuracak yerlere gel kızım, boş hayallere kapılma!” (K6/H2).

“Sessiz Çığlık” başlıklı hikâyede ailesinin baskısıyla öğretmen olma idealinden vazgeçip tıp fakültesi son sınıfta okuyan kız öğrencinin okuldan zevk almayı, tükenmişliği, içine akıttığı gözyaşlarını göremeyen ailesine sitemi ele alınmıştır (K15/H2).

“Günümüz Genci” başlıklı hikâyenin kahramanı “İnanmayan çok ama en sevdiğim derstir Fizik. Fizik okuyup Stephen Hawking’in teorisine adamak isterdim kendimi. Ah pardon yaa, unuttum! İşsiz kalırım değil mi?” cümleleri ile başlayan macerasını bütün gençler adına ne istedikleri ile anlatmaya devam etmektedir. “Sadece yargılanmadan, engellenmeden, küçümsenmeden ve desteklenerek sınırlarımızı tanımak istiyoruz. Kim olduğumuzu bilmek, istiyoruz.” diyen hikâye kişisi suçun Z kuşağında olmadığını toplumda olduğunu (K21/H2) ifade ederek global bir sorun yumağına eklenmiş olduklarına da dikkat çektiğini söyleyebiliriz.

Gençlerin mesleğe karar verme sürecinde aile, öğretmen ve yakın çevrenin baskısına değil bilakis sosyal desteğe ihtiyaçları vardır. Gençlere verilen sosyal destek sadece meslek seçiminde değil yaşanan diğer gelişimsel problemler karşısında da gençlerin “problem çözme becerileri”nin gelişmesini sağlayacaktır. “Uçuş Modu” başlıklı hikâyede yer alan “... gerçekten de kimsenin ona destek vermemesi çok içini acıttıyordu. Bunca yaşına kadar yüksek puan getirdiğinde başarılı, düşük puan getirdiğinde başarısız olarak kabul edilmişti hayatta. Çok da önemsendiğini düşünmüyordu insanlar tarafından.” (K9/H2) cümleleri aile ve sosyal çevre desteğinin gençler için ne kadar önemli bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

2.7. Bağımlılık Riski Olan Davranışlar Teması

Tablo 12. Bağımlılık Riski Olan Davranışlar Teması İle İlgili Bulgular

	Hikâye-1	Hikâye-2
	Frekans	Frekans
Sigara	1	1
İçki	0	0
Kumar	0	1
Bilgisayar Oyunları	0	4
Sosyal Medya Kullanımı	0	5

Gençlerin bağımlılık riski olan eğilimlere yönelmelerinin nedenleri arasında yönlendirmeye açık olma, çeşitli gruplara katılma, bir yere ait olma ihtiyacını karşılama, aile içinde yeterli ilgi-sevgi görememe, sosyal destek eksikliği, yabancılaşma, gelecek kaygısı, umutsuzluk, ebeveynlerini, öğretmenlerini, arkadaşlarını model alma sayılabilir.

Öngen (2002), lise öğrencileri ile birlikte yaptığı çalışmasında erkek ergenlerin özellikle de düz lisenin son sınıfına devam edenlerin içki ve sigara içmeyi sorunlarla baş etme davranışı olarak kullandıklarını tespit etmiştir.

“Sıradan Bir Hafta Sonu” başlıklı hikâyede ebeveynleri ile iletişim eksikliği yaşayan, ilgisiz ebeveyn tutumu sonrasında sevgisizlik, yalnızlık gibi çeşitli olumsuz duygular hisseden, akademik ilgi ve başarı

düzezi azalan gençlerin sorun çözüme davranışı olarak sigaraya, bilgisayar oyunlarına, sosyal medya araçlarına sığınmalarına çarpıcı bir örnektir. Hikâye kişisi, ailesinin ilgisini çekmek için *ağzında yarıya kadar erittiği sigara ve sabaha kadar oyun oynamaktan şişen gözleri ile fotoğrafını çekerek hafta sonu da çalışan anne babasına gönderir. Akşama doğru ailesinden telefonuna gelen mesajı ağzındaki sigaraya kızdılar, gözlerimi merak ettiler umuduyla açar. Elindeki ekranda sadece koca bir hayal kırıklığı yer alır. “Akşama baban da ben de evde olmayacağız. Eve geçmeden yemeğini yersin.”*(K11/H2).

“An’ın Kıymeti” başlıklı hikâye gençlerin aşırı internet kullanımına bağlı olarak sosyal ilişkilerden uzaklaştıklarını aslında gençlerin bu sorunun farkında olduğunu ancak çözmekte zorlandıklarını göstermektedir. Hikâyede dede, torunu Çınar ile lokantaya gider amacı onunla sohbet etmek hoşça vakit geçirmektir. Dede etkileşim kurmak ve sürdürmek çabasında iken Çınar, çorbasını içerken bile bir gözü tablettedir (K2/H2).

Alanda yapılan çalışma sonuçlarına dayanarak gençleri bağımlılık riski olan davranışlardan uzak tutabilmeleri için ebeveynlere kendi davranışlarını, tutumlarını kritik etmeleri ve koruyucu faktör olma işlevini yerine getirmeleri önerilebilir.

Sonuç

İnsan olmak, varoluşsal sorgulamanın doğal sancılarını çekmenin ardından kim olduğunu bilmek, yaşamın anlamı ve amacını bulmak ile kabildir. İnsanın varoluş serüveninde zaman zaman bocalaması, yokluk ve varlık arasında gidip gelmesi, yaşam ve ölüm karşısında olumsuz duygular ile olumlu duygular hattında mekik dokuması olası ve doğaldır. Zira insanoğlu ontolojik açıdan ne tam anlamıyla mükemmel ne de tam anlamıyla kusurlu bir varlıktır. İnsan çeşitli hallerin dengesinde bir varlıktır.

İnsanoğlunun fıtrî ve kadim soru(n)larını aşılabilir hale getiren ve tarihsel döngüde eşi benzerine rast gelinmemiş yepyeni soru(n)lar ekleyen kırılma anlarından biri de modernizmdir. Modernizm içinde insan ontolojik olarak kendisi, türü ve topyekûn kâinat hakkında çeşitli sorunlar yaşamaya zorlanmaktadır.

Bu çalışmada modern insan genellemenin içinde olan gençler ve sorunlarına odaklanmak tercih edilmiştir. Gençleri ve sorunlarını kendi özgünlükleri içinde anlamak amacıyla öncelikle “Serbest Konulu” bir hikâye yazmaları istenmiştir. Ardından bilinçlerini şu anki konularına odaklama amacıyla “Gençlerin Sorunları” konulu ikinci bir hikâye yazmaları istenmiştir. Yazılan her iki hikâyenin içerik analizi ile elde edilen temalar aracılığıyla çalışmanın sonuç bulguları elde edilmiştir.

Gençlerin kalemleri ile baş başa kalıp yazdıkları hikâyelerinin analizlerinden elde edilen bulguların çalışmanın “gençlerin yaşadığı sorunlar ile içinde yaşanılan modern çağın ve toplumun gerçekleri arasında bir ilişki olduğu, asrın yarattığı sorunların gençlik döneminin olası sorunlarını tetikleyip şiddetlendirerek yaşam potansiyellerini ve enerjilerini tükettiği” şeklindeki temel önermesini desteklediğini ifade edebiliriz.

Gençlerin gelişimsel özellikleri ile ilişkili olan sorunlar ile modern toplumun tetiklediği veya eklediği sorunları, Hikâye-1’de farklı olay örgülerinde farklı özelliklere sahip karakterlerle geniş bir yelpazede işledikleri görülmektedir. Hikâye-2 genel olarak değerlendirildiğinde gençlerin serbest konulu hikâyelerde değindikleri sorunları işlemekle birlikte “örgün eğitim ve üniversite sınav sistemi” ve

“meslek seçiminde ebeveyn, öğretmen, sosyal çevre baskısı” temaları altında yer alan sorunları ana sorun olarak ön plana çıkarttıkları görülmektedir. Hikâye-2’de öne çıkan bu iki temanın ise Hikâye-1’deki çeşitlilik ile kıyaslandığında benzer olay örgülerinde öğrenci karakteri üzerinden daha dar bir yelpazede verildiğini söyleyebiliriz.

Hikâye-1 ve Hikâye-2 arasında olay örgüsü ve hikâye kişileri bakımından farklılıklar olmakla birlikte varoluş problemlerinin etkisiyle birtakım ortak özelliklerde birleştikleri görülmektedir. Bu ortak özellikler hikâyelerde varoluş sıkıntısı, hiçlik, gerçeklerden kaçma, geçmişin anılarına sığınma, anlamsızlık, yalnızlık, hayal kırıklığı, umutsuzluk, mutsuzluk, küntleşme, kaygı, korku, her şeyden kopma, duyarsızlaşma gibi duygulardır.

Her iki hikâye birlikte değerlendirildiğinde gençlerin doğal bir varoluşsal sorgulama içinde olduklarını söyleyebiliriz. Modernizmin, dünya görüşü içinde varoluşsal süreçlerini tamamlamaya çalışan gençlerin yaşadığı sorunların başında yaşamın anlamsızlığı, amaçsızlık ve yabancılaşma gelmektedir. Hikâye-1’lerde karşımıza çıkan aidiyetsizlik, olumsuz duygular, ebeveynlerle olan iletişimsizlik, sosyal çevre ve kent hayatı ile ilgili sıkıntılar, yaşanan çeşitli stresler, bağımlılık riski olan davranışlara yönelme gibi sorunlar özellikle yabancılaşma ve yaşamın anlamı-amacı noktasındaki belirsizliklerin yansımaları bir başka deyişle alt boyutlarıdır. “Serbest Konulu” yazılan Hikâye-1’lerin içinde yer alan bu sorunlara “Gençlerin Sorunları” ile ilgili yazılan Hikâye-2’lerde de rastlanılmaktadır. Ancak Hikâye-2’lerde ayırt edici husus, gençlerin gelişim görevlerini gerçekleştirmeye çalışırken karşılaşılabilecekleri olası sorunların “örgün eğitim ve üniversite sınavı” ve “meslek seçiminde ebeveyn, öğretmen, sosyal çevre baskısı” temalarında yer alan faktörlere bağlanmasıdır.

Örneklem grubundan “Gençlerin Sorunları” hakkında ikinci bir hikâye yazmaları istenildiğinde bilinçleri doğrudan şu andaki mevcudiyetlerine ve şartlarına yönelmiş ve kendilerini kritik ettiklerinde yaşadıkları en temel sorun olarak ülkemizdeki eğitim ve sınav sisteminin benlikleri üzerindeki olumsuz tesirlerini anlatmışlardır. Her ne kadar gençler tecrübe ettikleri ve başa çıkmak zorunda hissettikleri temel sorunları olarak Tablo 10 ve Tablo 11’i ön plana çıkartmış olsalar da bu temaların içerdiği sorunlar gençlerin asli sorunları değildir. Bu sorun; enformasyon çağında bilginin hegemonya aracı haline getirilmesi ve bizim gibi ülkelerde eğitim ve istihdam alanında sağlam politikalar üretilmemesi nedeniyle gençlerin deneyimlemek zorunda bırakıldıkları yapay sorunlardır. Hikâye-1 ve Hikâye-2’lerde işlenen diğer sorunlarda (yabancılaşma, yaşamın anlamsızlığı, yalnızlık, anlaşılma, intihar, iletişimsizlik, gelecek kaygısı, rekabet...) modernizm, kapitalizm, kentleşme, küreselleşme gibi süreçlerin olumsuz sonuçları ile bağlantılıdır. Gençlerin soru(n)larını sağlıklı bir şekilde çözebilmeleri için gerekli araçları sunmakla mükellef iken onlara hediye ettiğimiz (!) yapay sorunların sonuçları ise oldukça yıkıcıdır. Hikâyelerde de tanık olduğumuz üzere bu sorunlar gençlerin biyopsikososyal gelişimleri üzerinde tahrip edici izler bırakmakta, çoğu kez patolojik rahatsızlıklar yaşamalarına neden olmaktadır.

Hikâye-1 ve Hikâye-2’lerin analizinde tespit edilen sıkıntılı konulardan biri de aidiyet duygusudur (Tablo 5). Aidiyet duygusu da gençlerin içinde yaşadıkları toplumun diğer üyeleri, yaşam deneyimleri, tarihsel geçmişleri ile ortak bir zamanı-mekânı paylaştıkları ve gelecekte de paylaşacakları fikrinin gelişmesinde önemlidir. Toplum tarafından beklentileri karşılanamayan gençlerin toplumsal aidiyetleri

zayıflayabilir, kendilerini dışlanmış ve ötekileştirilmiş hissedebilirler. Toplumsal aidiyete tutunamayan gençler için önemli risk unsurlarından biridir. Analiz edilen hikâyelerin üçünde yaşadığı yabancılaşma, aidiyet/bağlılık ve yalnızlık sorunlarına tatmin edici cevaplar bulamayan karakterlerin intiharı kurtuluş reçetesi olarak algılayıp gerçekleştirdikleri görülmüştür. Bu nedenle gençlerin kimlik oluşturma süreçlerinde, yaşama bütünlüğü süreçlerinde toplum tarafından desteklenmeye, onaylanmaya ihtiyaç duydukları unutulmamalıdır.

Hikâye-1 ve Hikâye-2'lerde işlenen problemleri ortaya çıkaran nedenler aynı zamanda her birinin sonucu olarak tekrar gün yüzüne çıkmakta bir başka deyişle bir kısır döngüye dönüşmektedir. Örneğin yaşama ait olma duygusunu kaybeden insan yabancılaşıyor, yabancılaşan insan dünyadan, okulundan daha fazla kopmaya başlıyor, iletişimden kaçıyor, iletişimden kaçtıkça kent hayatında giderek yalnızlaşıyor.

Benzer şekilde Hikâye-1 ve Hikâye-2'lerde işlenen olumlu temalarda döngüsel bir şekilde birbirlerinin hem nedeni hem de sonucu olarak değerlendirilebilir. Örneğin yaşamın anlam ve amacını belirleyen insan kendini dünyaya ait hissetmeye başlıyor, dünyanın bir parçası olduğunu düşünen insan olumlu bir dünya algısı geliştiriyor, diğer insanlara duyduğu güven ile iletişime istekli oluyor, sağlıklı iletişim kurabilen insan olumlu duygulara sahip oluyor, olumlu duygulara sahip olan insan yaşamda ve okulda doyumu yakalıyor.

Gençleri hikâyelerinden anlamaya çalışırken gençlerin çeşitli sorunlar yumağının içinde karamsar düşüncelerle sarmalandığını ancak her şeye rağmen iyimser olmaya, hayata bir yerinden tutunmaya çabaladıkları görülmüştür. Olumsuz düşüncelerin baskın olduğu hikâyelerin çoğunda gençlerin anlaşamadıklarına inandıkları dünyadan kurtulmak için intiharı çözüm yolu olarak tercih etmemiş olmaları da dikkat çekici ve önemlidir. Bu tespit gençlerimizin içine düşürüldükleri bunalımlardan, sıkışmış hayatlarının cenderesinden, kendilerini yarış atı, köle, mahkûm gibi görmelerine neden olan özsel yabancılaşmadan sağlıklı araçlarla kurtulmak istediklerinin ve yetişkinlerden yardım, destek beklediklerinin bir göstergesi olarak okunabilir.

Hikâyelerin analizlerinde gençlerin biyopsikososyal sorunlarının farkında olduğu ve bunlarla başa çıkmaya çalıştıkları çok net görülmektedir. Çalışma bulgularına dayanarak gençlerin en etkili başa çıkma yolunun sosyal destek olduğunu söyleyebiliriz. Gençlerin aile, arkadaş, öğretmen ve yakın sosyal çevreden algıladıkları sosyal desteğin her biri gençler için ayrı bir ihtiyacı karşılamaktadır. Bu nedenle çeşitli kaynaklardan gelen sosyal destek birbirlerinin yerine geçemez. Bir başka deyişle ailesinden yüksek sosyal destek gören bir genç, okuldaki öğretmenlerinden, arkadaşlarından sosyal destek almasa bile kendini ve yaşamı algılamada, problemlerle baş etmede eksiklik yaşamaz düşüncesi doğru değildir. Hikâyelerde sıkça kullanılan diğer baş etme davranışları arasında olumlu duygulara yönelme, umut, şükür duygularını kuvvetlendirme, gelecek için ideal ve hedef belirleme bulunmaktadır. Bazı hikâyelerde gençlerin sorunlarla baş etme davranışı olarak madde kullanımı, bilgisayar/çevrimiçi oyunlar ve sosyal medya araçlarına yönelmeyi tercih etmeleri ise yeni sorunlara kaynaklık edeceği için üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur.

Hikâye-1 ve Hikâye-2'de gençlerin dile getirdikleri konu ve sorunlar, modern dünya sistemi içinde toplumsal konularını belirleyememiş olmaları ile yakından ilişkilidir. Toplumsal yapının ürünü

olan gençleri her türlü olumsuzlukta suçlamak, gençleri özünde sorunlu, bunalımlı bir sosyal kategori olarak değerlendirmek gerçeği yansıtmamaktadır. Bu tarz bir tutum, gençlerin olumlu duygularla yaşama tutundukları, dünyadan ümit var oldukları, eğitim ve sınav sisteminin ağır yükünü çeşitli ideal ve hedeflerle hafiflettikleri hikâyeler göz önüne alındığında vicdani ve adil de değildir. Gençler için yetişkin kuşaklar gençlerin sorunlarındaki paylarını sahiplenmeli ve bir bütün olarak toplumun anomik ve bunalımlı yapısı sağlıklı olarak yeniden yapılandırılmalıdır.

Hikâye-2'de (Tablo 10 ve Tablo11) ön plana çıkan eğitim ve sınav sistemimiz gözden geçirilmeli, sadece yönetmeliklerin satırlarında değil pratikte de gençlerin ilgi ve kabiliyetlerine yönelik, sorgulayıcı, eleştirel düşünceyi destekleyen, yaşama hazırlayan, kendi özlerini bulmada rehberlik eden bir içeriğe kavuşturulmalı ve gençlerin moral dünyasına yatırım yapılmalıdır.

Her insan gibi varoluşunu keşfetmek zorunda olan gençleri, soru(n)lar yumağından çıkarabilmenin etkin yollarından biri de onlara kozmik bütünün eşsiz bir parçası olduklarını, her bir parçanın bir diğerinin yerini alamayacak kadar özel bir vasıf taşıdığını dolayısıyla içinde yaşanılan kâinatı bütün parçaları ile sahiplenmenin kendi varlıklarını da sahiplenmek anlamına geldiğini fark ettirecek değer odaklı bir iletişim sürecini başlatabilmektir. Çünkü insanoğlu kendini ve dışında olup bitenleri anlamlandırma mecburiyetindedir ve bu ancak insanın diğer insanlarla birlikte yaşaması ile mümkündür. İnsan sosyal bir varlık olarak yaşama zorunluluğundan kaçıp kendini toplumsal iletişimden soyutladıkça bunalımları derinleşmeye devam edecektir.

Understanding Today's Youth And Its Problems Through The Stories That Flow From Their Pen

*Hatice Budak**

*Yasemin Yıldız***

Introduction

The conceptualization of young people's problems is, from a sociological standpoint, meant within the context of the problem of the society. In this sense, the study aims to uncover the problems faced by young people in modern-capitalist societies and to determine in which areas these problems are further exacerbated.

Methodology

Students were asked to write two stories: a free writing assignment and an assignment discussing the problems faced by young people. After students composed both stories, they were, given the qualitative nature of this study, subjected to content analysis.

We used purposeful sampling to select participants for the study's sample. Selection criterion was being an eleventh-grade high school student currently enrolled in a Turkish language and literature class. The research was conducted with thirty students (twenty-four females and six males), who satisfied this criterion.

Findings

The content analysis revealed seven main themes pertaining to problems faced by young people. These themes were: (i) existential inquiry, (ii) everyday life experiences, (iii) emotional state, (iv) relationships between young people and their parents, (v) formal education and university examination system, (vi) pressure exerted by one's parents, teachers and social environment in choosing a profession, and (vii) behaviors with addiction risk.

* Assoc. Prof. Dr., KTO Karatay University, Faculty of Social and Humanities, Department of Sociology hatice.budak@karatay.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9815-9997

** Turkish Language and Literature Teacher, Selçuklu Mahmut Sami Ramazanoğlu Anatolia High School, yaseminildiz@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6708-6484

The developmental issues associated with adolescence that are either triggered or by modern society were handled in the free writing assignment through different plots and diverse characters. A general analysis of the second writing assignment demonstrates that although the problems touched upon in the free writing assignments are treated, student consider problems “related to formal education and the university examination system”, “ as well as pressure exerted by one’s parents, teachers and social environment in choosing a profession to be their main challenges.” Compared to the diversity showcased in the first writing assignment, these two themes are alluded to in more succinct manner and through similar plots in the second assignment.

Despite their differences in terms of plot and characters, both writing assignments share several common features with respect to existential problems. These shared features are the desire to exist, to avoid reality and to seek refuge in past memories as well as feelings of nothingness, loneliness, disappointment, despair, unhappiness, anxiety, fear, detachment from everything, and depersonalization.

When both stories evaluated together, we find that young people have deep existential questions. The notion that life is meaninglessness, a feeling of aimlessness, and a sense of alienation rank highest among young people’s problems. The problems encountered in the first writing assignment (e.g., a lack of belonging, negative emotions, deficient communication with parents, problems related to social environment and urban life, various forms of stress, and an inclination toward behaviors that carry the risk for developing an addiction) reflect uncertainty, especially in terms of alienation and the meaning of life. That these problems are encountered in both writing assignments shows that young people experience serious dilemmas in their day-to-day lives. The distinguishing point in the second essay was that they associated the problems that young people might face in their developmental processes with the factors included in the themes of “formal education and university examination system” and “parent, teacher, and social environment pressure in career choice”.

Conclusion

The analysis of the stories suggest the existence of a relationship between the problems experienced by young people and the realities of the modern society. Moreover, the problems brought about by this century both trigger and exacerbate problems faced during adolescence and consume young people’s potential and energy.

Adolescence is a period in which various developmental tasks arising in the social system will be performed and in which individuals will fulfill themselves in this way. It is not an accurate way to overlook the effects of the social structure and to blame the youth for every negation. The thing to be done is to own the share of the problems of the youth for adults and to offer a healthy society to the youth by restructuring the anomic processes.

Kaynakça/Peferences

- Andiç, S. (2019). *Ergenlik dönemi internet oyun oynama bozukluğu: Ailesel ve bireysel değişkenler temelinde bir modelleme* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Atik, S. (2016). *Akademik başarının yordayıcıları olarak öğretmene güven, okula karşı tutum, okula yabancılaşma ve okul tükenmişliği* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Aydın, B. (2010). *Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ ve umut düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Aytekin, A. (2009). *Meslek seçimini etkileyen sosyo-ekonomik ve kültürel faktörler: Isparta örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Bahadır, A. (2002). Ergen kişiliği bağlamında din-kişilik ilişkisi. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14, 111-123.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Baş, H. (2017). Türkiye'de genç nüfus: Sorunlar ve politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4), 255-288.
- Berman, M. (2006). *Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor*. (Ü. Altuğ ve B. Peker ,Çev.). İletişim Yayınları.
- Bilir, A. (2019). *Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerde ana-baba tutumu ile sınav kaygısı arasındaki ilişki: Adana ili örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çağ Üniversitesi.
- Budak, H. (2019). Teog sınavında başarılı öğrencilerin İmam Hatip Lisesini tercih nedenleri ve sosyal kimlik inşa sürecinde İmam Hatip Lisesinin rolü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(4), 438-459.
- Bulut, E. R., Küçüker, H. ve Bulut, N. S. (2012). İntiharın kısa tarihçesinden sebep ve yöntemlerine genel bir bakış. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 32, 128-131.
- Demir, Ö. ve Acar, M. (1997). *Sosyal bilimler sözlüğü*. Vadi Yayınları.
- Demirel, T. ve Özbudun, S. (1998). *Yabancılaşma*. Öteki Yayınevi.
- Dursun, A. ve Özkan, M. S. (2019). Ergenlerin gelecek kaygıları ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkide yaşam doyumunun aracı rolü. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3(5), 23-37.
- Duru, E. (2007). Sosyal bağlılık ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 26, 85-94.
- Ekşi, A. (1982). *Gençlerimiz ve Sorunları*. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Eren, G. (2017). *Ebeveyn kaybı yaşamış ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ege Üniversitesi.
- Erinç, E. (2015). *Ebeveyn kaybı yaşayan ergenlerin benlik saygılarının incelenmesi (Güroymak Sevgi Evi örneği)* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Eryılmaz, A. (2012). Amaçlar: Ruh ve beden sağlığını korumanın önemli bir aracı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 428-448.
- Eskin, M. (2000). Ergen ruh sağlığı sorunları ve intihar davranışıyla ilişkileri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, (3), 228-234.
- Foulque, P. (1998). *Varoluşunun Varoluşu*. (Y. Şahan, Çev.). Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Gündüz, M.M. (2020). Gelişim özellikleri doğrultusunda gençliğin din eğitimi. *Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, 12(4), 1092-1117.
- Kapıkıran, Ş. (2020). Ergenlerde ebeveyn akademik başarı baskısı ve desteği ile sınav kaygısı arasındaki ilişkide akademik dayanıklılığın aracı rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 409-430.
- Kaplan, M. (2005). *Hikâye Tahlilleri*. Dergah Yayınları.
- Kaya, M. (2012). Klasik sosyolojik perspektifle modernleşme tartışmaları. *Birey ve Toplum Dergisi*, 2(4), 112-118.
- Kızıltan, G. S. (1986). *Kişinin Silinen Yüzü Çağımızda Yabancılaşma Sorunu*. Metis Yayınları.
- Kutlu, Ö. (2001). Ergenlerin üniversite sınavına ilişkin kaygıları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 26(121), 12-23.

- MacIntyre, A. (2001) *Varoluşçuluk*. Hünler, H. (Çev.). Paradigma Yayınları.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (S. Turan, Çev.). Nobel Yayıncılık.
- Morsünbül, Ü. (2011). *Ergenlikte özerkliğin ve kimlik biçimlenmesinin öznel iyi oluş üzerindeki etkisi* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Öngen, D. (2002). *Ergenlerde sorunlarla başa çıkma davranışları*. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 27(125), 54-61.
- Özbay, H. ve Öztürk, E. (1992). *Gençlik*. İletişim Yayınları.
- Sartre, J. Paul (1982). *Varoluşçuluk*. (A. Bezirci, Çev.). Yazko Yayınları.
- Seeman, M. (1959). On the meaning of alienation. *American Sociological Review, American Sociological Association*, 24/6, 783-791.
- SEKAM (2013). *Türkiye’de Gençlik-Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri Ve Beklentileri*. SEKAM Yayınları.
- Telef, B. B. (2014). Ergenlerde olumlu ve olumsuz duygular ile riskli davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 591-604.
- Turan, Ü. ve Kayıncı, K. (2019). Lise son sınıf öğrencilerin meslek seçiminde ailenin rolü. *Turkish Studies Dergisi*, 14(4), 2797-2816.
- Tutar, H. (2015). *Zaman Yönetimi*. Seçkin Yayıncılık.
- Twenge, J. M., (2009). “Ben” Nesli. (E. Öztürk, Çev.). Kaknüs Yayınları.
- Verneaux, R. (1994) *Egzistansiyalizm Üzerine Dersler*. (M. Korlaelçi, Çev.). Erciyes Üniversitesi Yayınları.
- Yapıcı, A. (2009). Modernleşme-sekülerleşme sürecinde Türk gençliğinin anlam dünyasında dinin yeri (Çukurova üniversitesi örneği). *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(2),1-37.
- Yörükoğlu, A. (1990). *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*. Özgür Yayın-Dağıtım.